

СТРАТЕГІЯ ПОВЕДІНКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ЛІСОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ПРОМИСЛОВИХ КРУГЛИХ ЛІСОМАТЕРІАЛІВ З УРАХУВАННЯМ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОПИТУ

Борис Н.М., аспірант

Національний лісотехнічний університет України (м. Львів)

На підставі статистичних даних виконано аналіз стану ринку промислових круглих лісоматеріалів у світі, Європі та Україні, а також прогноз на довгостроковий період. Встановлено тенденції цього ринку та виявлено чинники, які впливають на них. Запропоновано вітчизняним підприємствам дієві заходи для підвищення ефективності міжнародної торгівлі у цій сфері.

Ключові слова: *промислові круглі лісоматеріали, міжнародна торгівля, прогнозування попиту, деревинна продукція.*

Постановка досліджуваної проблеми. Одним із головних завдань, поставлених перед підприємствами лісового сектора економіки України, є активізація міжнародної торгівлі товарами лісосировинного походження [1]. Необхідною умовою для її здійснення є об'єктивне і всестороннє вивчення та аналіз стану, особливостей і тенденцій на цьому ринку, в тому числі довгострокових. Важливим аспектом вирішення цієї проблеми є врахування викликів, які формуються на світових ринках.

Зважаючи на те, що Україна прагне стати активним гравцем на світовому ринку товарів лісосировинного походження, особливої актуальності набуває розроблення стратегій поведінки на ньому провідних вітчизняних лісових підприємств для підвищення ефективності міжнародної торгівлі.

Метою дослідження є аналіз світового, європейського та українського ринку промислових круглих лісоматеріалів, визначення основних напрямків діяльності вітчизняних підприємств на міжнародному ринку цього виду продукції.

Результати дослідження. Зростання попиту на продукцію лісосировинного походження зумовлює збільшення доходів, які отримують лісові підприємства, що сприяє збільшенню інвестицій у розвиток лісового господарства. Не зважаючи на те, що короткострокові ринкові зміни впливають на локальні зміни у лісовому секторі економіки, довгострокові зміни попиту істотніше впливають на розподіл та обсяги інвестиції у лісове господарство і лісову галузь в цілому.

Вплив на довгостроковий світовий попит на деревну продукцію, зокрема окремий її сегмент – промислові круглі лісоматеріали, формують такі головні чинники [2-4]:

- *демографічні зміни:* очікується, що чисельність населення світу зросте до 7,5 мільярдів у 2020 році та до 8,2 мільярдів у 2030 році;
- *регіональні зміни:* протягом останніх 40 років велика частка зростання ВВП припадала на розвинуті країни;

- *економічне зростання, що продовжується*: світовий ВВП виріс за останні 40 років у чотири рази (прогнозується, що до 2030 року він досягне майже 100 трильйонів доларів США);
- *екологічна політика і нормативні положення*: з кожним роком значна частина лісів буде відводитися на рекреаційні цілі, тобто виводитися з категорії промислових лісів;
- *енергетична політика*: стимулюватиметься використання біомаси, зокрема деревинного походження.

Круглі лісоматеріали є основним продуктом лісогосподарського виробництва. В процесі реалізації круглі лісоматеріали поділяють на промислову круглу деревину та дрова. В подальшому з промислової круглої деревини виготовляють пиловник, фанерний кряж, балансову деревину (круглу та колоту), а також інші види лісоматеріалів.

Зростання попиту на лісопродукцію, зокрема на промислові круглі лісоматеріали, виразно прослідковується на європейському та світовому ринках лісоматеріалів (рис. 1).

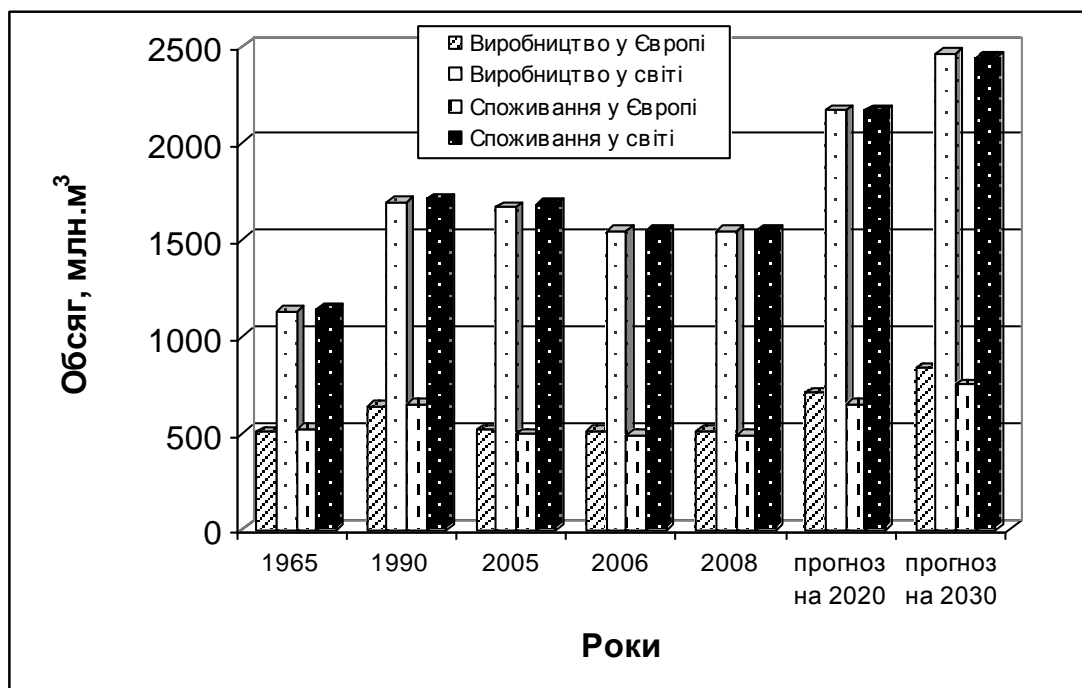


Рис. 1. Виробництво і споживання промислових круглих лісоматеріалів
Джерело: побудовано автором на основі статистичних даних щорічника FAO [8]

Аналіз світового виробництва та споживання промислових круглих лісоматеріалів виявив тенденцію до зменшення в ньому частки Європи. За останні роки відбулася стабілізація цієї тенденції і на сьогодні європейський обсяг становить близько 30%. Згідно з прогнозами, розподіл виробництва і споживання між різними регіонами не зазнає помітних змін до 2030 року [5], проте на глобальному рівні передбачається збільшення темпів зростання (рис. 1).

Прогнозується, що темпи зростання виробництва будуть найвищими у Російській Федерації (РФ) та країнах Східної Європи.

Збільшення попиту на *промислові круглі лісоматеріали* визначається зростанням попиту на кінцеву продукцію – пиломатеріали, дерев'яні панелі, папір та картон. Потреби у деревині для такої продукції змінюються залежно від використовуваної технології і можливостей застосування відходів деревини і волокна. Зростання виробництва пиломатеріалів вимагає збільшення кількості промислових круглих лісоматеріалів, тоді як перехід до виготовлення плит (ДСП і ДВП) розширює можливості використання залишків деревини і волокнистих відходів, знижуючи потребу в круглих лісоматеріалах.

Частка промислової круглої деревини у сумарному об'ємі деревини скоротиться майже з 70% у 2005 році до близько 50% у 2030 році за рахунок широкого застосування деревних залишків і відновлених матеріалів.

Очікується, що світове виробництво промислових круглих лісоматеріалів до 2030 року зросте не більше ніж на 40% (рис. 1). Найбільше зростання виробництва і споживання промислових круглих лісоматеріалів спостерігатиметься у Європі (понад 300 млн.м³), головним чином за рахунок РФ.

Зниження обсягів виробництва та споживання круглого лісу спостерігалось протягом 2006-2008 років, що пояснюється світовою економічною кризою, яка склалася на той період. Однак, на майбутнє прогнозується зростання обсягів виробництва круглих лісоматеріалів у Європі на 2,2% у 2020 році та на 1,7% у 2030 році порівняно з попередніми роками, а їх споживання – на 1,8 та 1,5% відповідно у 2020 і 2030 роках. Темпи виробництва та споживання у світі поступово будуть уповільнюватися.

Зростання попиту на круглу деревину зумовлюватиметься помітним збільшенням використання біомаси для виробництва енергії у Європі. До 2020 року прогнозується потроєння використання енергії з біомаси на душу населення у Європі, хоч певна частина виробництва також ґрунтуватиметься на енергокультурах і залишках сільськогосподарської продукції [5-7]. Окрім того, майбутнє великомасштабне комерційне виробництво целюлозного біопалива може різко підвищити попит на деревину і перевищити рівень, вказаний у прогнозах.

За досліджуваний період Україна нарощувала обсяги заготівлі круглих лісоматеріалів – з 6,9 млн.м³ у 2006 році до 7,5 млн.м³ у 2010 році (рис. 2). Щодо обсягів споживання, то вони дещо знизилися у 2010 році порівняно з 2006 роком (відповідно з 4,9 млн.м³ до 4,6 млн.м³). Варто відзначити, що у 2009 році спостерігалось зниження обсягів виробництва та споживання промислової круглої деревини, на що вплинула світова економічна криза, яка особливо відчувалася на той період.

Аналіз виробництва та споживання промислових круглих лісоматеріалів в Україні свідчить про переважання обсягів експорту над обсягами імпорту. Це пояснюється тим, що значна частина вироблених в Україні лісоматеріалів експортується (рис. 3). За аналізований період експорт зріс з 2202 тис.м³ у 2006

році до 2932 тис.м³ у 2010 році. У 2010 році імпорт даного виду продукції різко знизився і склав 19 тис.м³, тоді як у 2006 році імпорт становив 173 тис.м³.

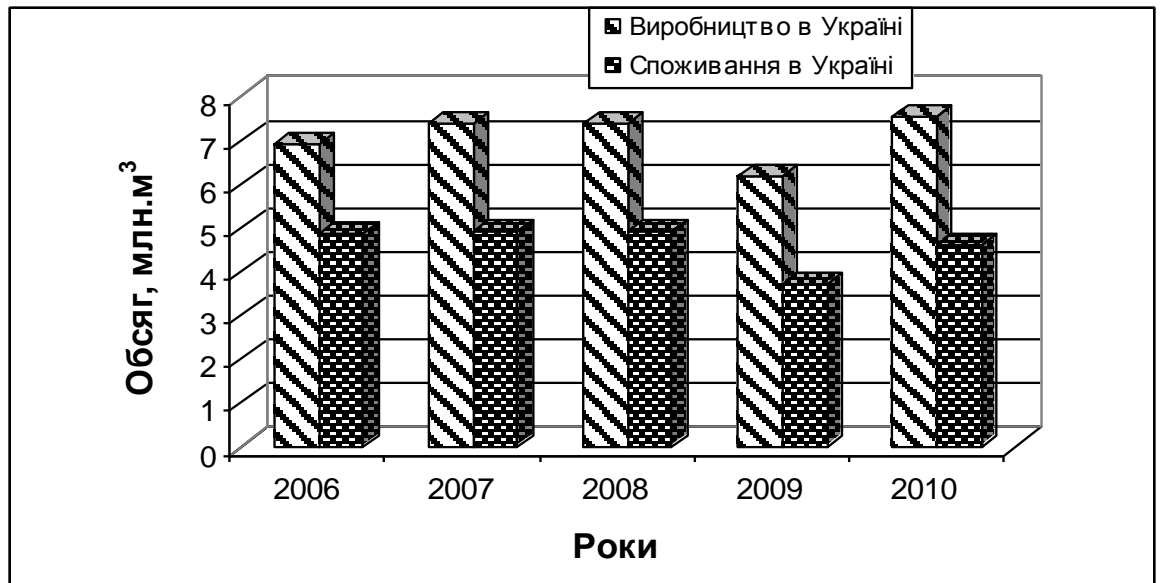


Рис. 2. Виробництво і споживання промислових круглих лісоматеріалів в Україні

Джерело: побудовано автором на основі статистичних даних щорічника FAO [8]

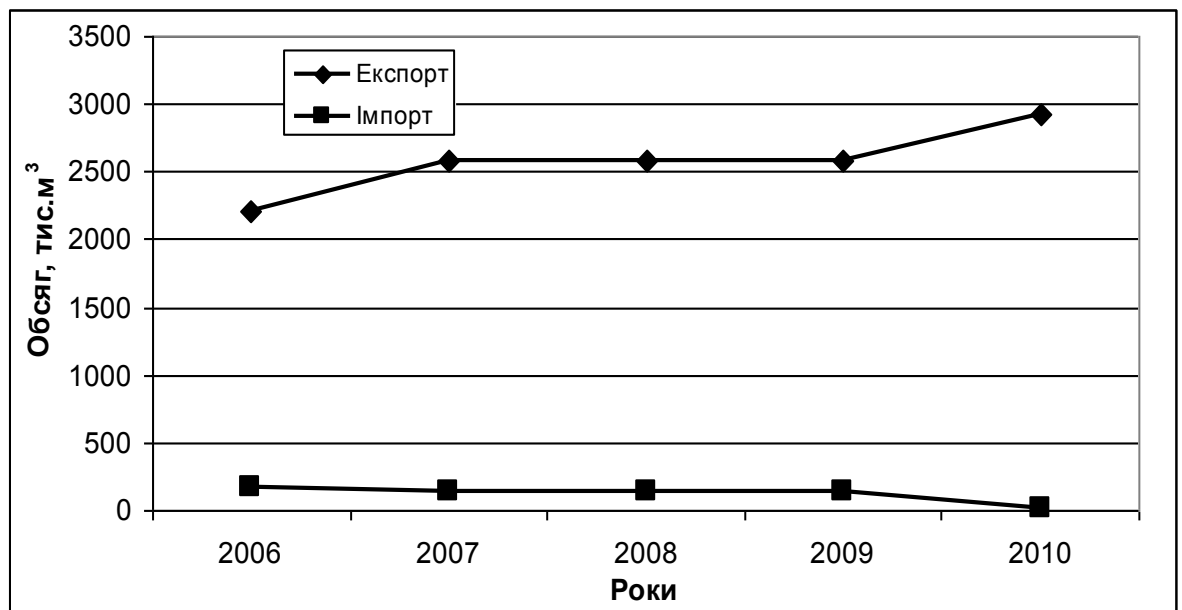


Рис. 3. Обсяги експорту та імпорту України промислових круглих лісоматеріалів

Джерело: побудовано автором на основі статистичних даних щорічника FAO [8]

Промислові круглі лісоматеріали складають основну частину експорту та імпорту деревини України (таблиця). Видно, що частка промислових круглих

лісоматеріалів у структурі експорту деревини України знижується з 2009 року, що зумовлено зростанням у ній обсягів експорту паливної деревини. Частка промислової круглої деревини у структурі імпорту має аналогічну тенденцію, однак даний вид продукції становить її основну частину.

Таблиця

Частки промислових круглих лісоматеріалів
у структурі міжнародної торгівлі України

Роки	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Частка, %						
в експорті	9,375	9,255	8,787	8,837	8,853	8,842
в імпорті	9,981	9,982	9,974	9,970	9,976	9,972

*Джерело: розраховано автором на основі статистичних даних
Державного комітету статистики України [9]*

Висновки. Виконаний аналіз світового, європейського та українського ринку промислових круглих лісоматеріалів засвідчив про зростання виробництва і споживання цього виду продукції у довгостроковому періоді.

На збільшення попиту на деревину в світовому масштабі впливатимуть демографічні зміни, економічне зростання держав, регіональні зміни, екологічна політика держав і прийняті ними нормативні положення, а також сучасна енергетична політика. На зростання попиту в Європі додатково впливатиме застосування енергії з поновлюваних джерел та виробництво целюлозного біопалива.

Обсяги експорту Україною промислової круглої деревини зростають, а імпорт даного виду товару різко знизився у 2010 році, що свідчить про поступовий вихід підприємств лісового сектору економіки України із світової фінансової кризи, відновлення їхньої зовнішньої діяльності та нарощення обсягів продажу.

Для підвищення ефективності зовнішньої торгівлі підприємствам України слід:

- удосконалити товарну структуру експорту, оскільки експорт великої частки дров є недоцільним з точки зору прибутковості та нерационального використання деревини;
- збільшити обсяги експорту продукції вищого ступеня обробки, що забезпечить підвищення експортних цін на таку продукцію;
- здійснювати зовнішню торгівлю промисловими круглими лісоматеріалами, яка би ґрунтувалася на засадах національної еколого-економічної політики у сфері міжнародної торгівлі деревиною.

Враховуючи це, доцільним є формування прийнятних засад національної еколого-економічної політики у сфері міжнародної торгівлі товарами лісосировинного походження.

Список літератури

1. Державна цільова програма “Ліси України” на 2010-2015 роки. – Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 р. №977.
2. Report of the 51st Advisory Committee on Paper and Wood Products. Rome, Italy, 2010.
3. UNECE and FAO. Forests and water. Note by the secretariat. 66th session of the Timber Committee and 34th session of the European Forestry Commission, Rome, 21-24 October 2008. Geneva, Switzerland, 2008.
4. Т.Ю. Туниця, Н.М. Борис. Світовий та Європейський ринок лісоматеріалів: реалії і тенденції. – Рівне: Афіша, 2012. – 272 с.
5. Статистична база даних Форест СТАТ 2008. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.faostat.fao.org>.
6. Global forest product projection, by R. Jonsson & A. Whiteman. Rome. 2008
7. Міжнародне енергетичне агентство. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.iea.org/>.
8. FAO Yearbook of Forest Products. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.fao.org/docrep/015/i2715m/i2715m00.htm>.
9. Офіційна сторінка Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Аннотація

СТРАТЕГИЯ ПОВЕДЕНИЯ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ЛЕСНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ КРУГЛЫХ ЛЕСОМАТЕРИАЛОВ С УЧЕТОМ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ СПРОСА

Борис Н.Н., аспирант

На основании статистических данных выполнен анализ состояния рынка промышленных круглых лесоматериалов в мире, Европе и Украине, а также прогноз на долгосрочный период. Установлены тенденции этого рынка и выявлены факторы, влияющие на них. Предложены отечественным предприятиям действенные меры для повышения эффективности международной торговли в этой сфере.

Ключевые слова: *промышленные круглые лесоматериалы, международная торговля, прогнозирование спроса, древесная продукция.*

Abstract

NATIVE FOREST ENTERPRISES BEHAVIOR STRATEGY IN THE INTERNATIONAL MARKET OF INDUSTRIAL ROUND WOOD IN VIEW OF DEMAND FORECASTING

Borys N.M.

Based on the statistical data the analysis of the industrial round wood market in the world, Europe and Ukraine, and the forecast for the long-term period were made. The main market trends was established and the factors that affect them were identified. An effective measures for domestic enterprises to improve the efficiency of international trade in this area were proposed.

Keywords: *industrial round wood, international trade, demand forecasting, wood products.*